

'Ik heb me net niet mee laten nemen met het grof vuil'

'Wat ik graag zou willen is een groepje mensen vinden die in het Gronings 'Im weissen Rössl' zouden willen zingen. Dat kan alleen met enthousiastelingen, want er valt natuurlijk geen droog brood mee te verdienen.'

Hij wil liever niet thuis geïnterviewd worden. We spreken af op een kille zomermiddag in een oud-bruin café in Groningen. Na de koffie wordt ras overgestapt op het 'spuitje' dat menige barbediende in Groningen van hem kent: vieux met een beetje cola.

'Ik ben overdag graag buiten, maar 's avond of 's nachts moet ik in de stad zijn. Vroeger was de horeca wel leuk. Het Wiener Café met een strijkje, Hotel Willems met een strijkje. En de Oude Waegh op de Grote Markt met een striptease. Ja, dat was leuk.'

Vroeger wilde hij nog wel eens met een ruime cape door de stad zwieren. De uitdossing is de laatste tijd wat soberder geworden. De keuze is deze keer op een licht kostuum met hals-sjaaltje gevallen.

De Tuinen hangen nogal aan elkaar. Tenminste, als er wat aan de hand is. Zo van: 'Hij is nog

Harm Jan Tuin (55) stond veertig jaar op de bühne in toneelstukken, revue's en operettes. Twintig jaar achtereen was zijn Algemeen Beschaafd Gronings voor de RONO-microfoon te horen. Hij regisseerde en presenteerde. Vertaalde toneel- en bijbelteksten in het Gronings, onlangs nog 'Op Biesterboan' bij De Voorziening.

Daar kwam ik me toch in een beerput terecht! Van ons was in die jaren wel loonbelasting ingehouden, maar dat bleek al die tijd niet te zijn afgedragen. Dus dat werd op mij teruggevorderd. Dat ging nog net weer goed, omdat ik aan de hand van de koopakte na kon gaan wanneer ik het overgenomen had. Maar toen moesten de uitkoopsommen voor de theaters wel omhoog. En als ik er niet bij was en ze hadden er niet veel zin in dan werd de voorstelling ingekort zodat de helft van het décor al op de auto kon en men eerder kon vertrekken. Toen ik heb ik gezelschap maar in laten slapen, maar het hele zootje — de kostuums en décors — heb ik nog. Dat is dus de basis geworden voor 'Todecos'. Die naam heb ik ter plekke bedacht toen ik bij de Kamer van Koophandel was: TOneel, DECOr, KOSTuums. Later is die voorraad kostuums en décors ontzettend uitgebreid: een tijdlang heb ik voor carnavals verhuurd, ik heb eens een operette aangekleed en dan heb je een aantal jurken nodig die je niet hebt, dus die laat je dan maken.

Pitten spuwen

In 1977 moest de RONO een noordelijke VPRO worden, vond men. Ik vind dat de RONO programma's moet maken die voor iedereen zijn. Maar het moest anders, vond men. Anders. Maar veranderen om te veranderen wil er bij mij niet in. Men moet mij wel een reden noemen waarom er iets moet veranderen. Maar ze wilden er met de botte bij inhakken.

In de zomer van 1977 had ik al het wereldkampioenschap Pittenspuwen moeten verslaan. Nou, dat moest dan heel leuk zijn, maar ik vond er maar steeds niks aan. Dan hadden die jongens nog iets uitgedokterd: families die op cam-

als er wat aan de hand is. Zo van: 'Heb ie nog wat heard? Nee? Din zal't wel goud wezen dus.' Zo gaat dat nu nog. Opa was landarbeider in Finsterwolde. Hij bereidde in Oost-Groningen de vergaderingen voor waar Domela Nieuwenhuis sprak. Zelf kan ik me nog herinneren dat ik voor de oorlog op 1 mei naar Dommering in Winschoten werd gesleept. En wie sprak daar? Oom Jan, die later nog burgemeester van Hoogezand en Groningen geworden is. Hij stond met de vuisten in de lucht. Verder werd ik buiten de politiek gehouden, ook in de oorlog. Ik was stomverbaasd, toen ik pa in 1945 boven op een wagen vol NSB-ers zag zitten, gewapend met een karabijn. Pa, die nog nooit geschoten had en ook niet kon schieten, met een geweer. En met een oranje band om de arm. De kleur stond hem eigenlijk niet aan...

Ik heb er zelf eigenlijk nooit over gedacht om naar de HBS te gaan ofzo, wat achteraf gezien beter was geweest. Maar oom Jan was onderwijzer geworden en eigenlijk was dat wel het hoogste wat er in de ogen van mijn ouders te bereiken was. Voor een arbeidersjongen was het al heel wat als je naar de Mulo ging. Je werd er door de schoolkameraden trouwens wel op aangekeken als je vervolgonderwijs ging doen.

Eerste rol

Bij ons werd altijd over toneel gepraat. Mijn vader was actief in de geheelonthoudersbeweging en die speelden ook altijd toneel. Als er in een bepaald stuk whisky voorkwam, werd dat veranderd in een kopje thee, of koffie of limonade. Behalve in propagandistische stukken natuurlijk, dat was van dik hout zaagt men planken. Mijn vader speelde, mijn moeder speelde, een oom en kennissen die ik ook oom en tante noemde ook. Mijn eerste rol kreeg ik toen ik een jaar of tien, twaalf was. Een paar jaar later regisseerde mijn vader een of andere rederijkerskamer en die kwam een mannenrol tekort. Ik was nog maar vijftien, maar kon in die tijd wel voor een van achttien doorgaan. En op de kweekschool was er een jaarlijkse toneelvoorstelling, tussendoor werden wat revuutjes opgevoerd en iedere maand hadden we een schoolavond waar altijd wat gebeurde. Het hoorde toen nog ge-

"Je moet scherpstellen op mijn lachrimpeltjes, dat staat altijd heel charmant."

woon bij de schoolactiviteiten, maar later ben ik mij er wel meer voor gaan interesseren. In Winschoten had je toen een sociëteit die voorstellingen van de Haagse Comedie kocht. Ze hadden teveel leden voor één avond en te weinig voor twee, zodat je dan als middelbare scholier voor een gulden naar binnen mocht. Zo heb ik de eerste voorstelling van Tramlijn Begeerte met Ank van der Moer gezien. Ik heb nog een cursus in Winschoten gevolgd die door het Liefdadigheidstoneel werd gegeven en vervolgens werd ik meegesleept naar een cursus die door Ton Lutz werd gegeven. Ik ben nog eens een jaar 'oneervol' blijven zitten, omdat het lerarencorps vond dat ik teveel buitenschoolse activiteiten had. Terwijl ik op verzoek van de vrouw van de directeur een rol

zer in Noordbroek, waar ik zes jaar gebleven ben.

Domme sommen

Ik regisseerde in het dorp, speelde mee, regisseerde elders. Op een gegeven moment nam mijn hospita in Noordbroek een regie voor mij aan. 'Heb ik geen tijd voor', zei ik. 'Ik moet ook nog correcties doen'. 'Die domme sommen nakieken ken ik ook nog wel', zei zij. Dat deed ze dus voor mij. Ondertussen volgde ik cursussen van Arend Hauer — de vader van Rutger, ja. En ondertussen was men in Groningen bij de GOOV met de Zigeunerbaron bezig en ze hadden geen zigeunerbaron. En daar werd ook weer gezegd: 'Je moet Boebie Tuin eens vragen'. Dat ik Boebie genoemd wordt komt omdat mijn fa-

nait te best.' Officieel heb ik negen jaar voor de klas gestaan, omdat de militaire dienst meetelt. Het is geloof ik net één jaar te weinig voor mijn pensioen, hoewel ik net een formulier heb ontvangen van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. Dus je weet maar nooit, misschien vang ik daar nog wat van.

RONO

In 1958 ben ik toen naar de regionale omroep gestapt en tot mijn verbazing zei Jan Klompsma: 'Ik ben blij dat ik je zie, want ik heb al veel over jou gehoord'. Ik ben twintig jaar bij de RONO gebleven. In de begintijd kreeg ik alleen uitbetaald wat er uitgezonden werd. Ik dacht: 'Dan ga ik er weer wat regiewerk bijdoen, dan kom ik de tijd wel door.' Dat viel zwaar tegen, tot ik de regie kreeg van een kinderhoorspel van Duut van Goor. Iedere week weer een uitzending van tien minuten en ook iedere keer weer: 'Regie Harm Jan Tuin'. Ik zal je vertellen: ik kon de aanvragen om te regisseren niet aan. Het is natuurlijk pure flauwekul, want als je radiotoneel regisseert hoef je nog geen toneelstuk te kunnen regisseren. Bij de radio heb ik op de techniek na alles gedaan. Interviews maakt, teksten geschreven, hoorspelen geregisseerd en daar in gespeeld.

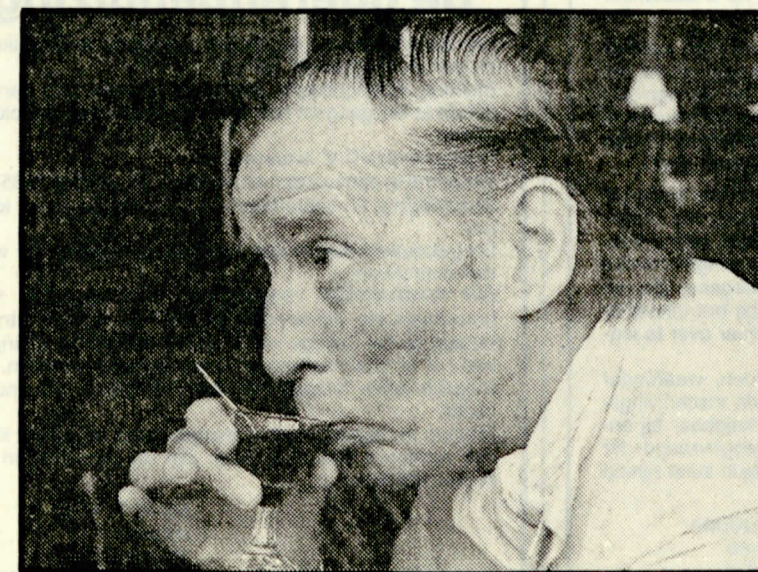
Dat was ook lollig — ik ben in het Oldambt geboren en op de RONO werd in het Groninger programma alleen maar Hogelands gepraat. Dat was niet zo verwonderlijk, want Klompsma kwam uit Middelstum, Jan Niehof kwam van het Hogeland, Herman Koop kwam uit Eenrum, David Hartsema kwam uit Noord-Groningen en Sien Jensema ook. Als ik dan in Finsterwolde kwam, zei men: 'Wanneer proatst 's een keer gewoon veur dat ding mien jong.' Op den duur merk je dat niet meer. En ik was inmiddels ook in Groningen op kamers gaan wonen.

Ivanhoe

In de trein ontmoette ik een mevrouw en die bleek directrice te zijn van het het Amsterdams Jeugdtonaal. Ze had ook in Groningen een toneelgroep, waar-

mee ze semi-professioneel optrad en daar ben ik toen bijgekomen. We deden volwassenen- en kindertoneelvoorstellingen, die even in een middag in elkaar werden geflanst. Dat stelde niks voor. Toen gingen ze bij het Amsterdams Jeugdtonaal 'Ivanhoe' doen, wat toen een hele populaire tv-serie was. Jos Brink werd Ivanhoe en ik zijn tegenstander. Eerst speelden we dat men een man of vijftien, met wat dubbelrollen werd dat later teruggebracht zodat we allemaal in één bus konden. Ik ben tien jaar met het Amsterdams Jeugdtonaal door Nederland getrokken. En vandaar kwam ik weer terecht bij de troep van Bepie Nooy met 'Rooie Sien'. En via via weer bij de Radiostad Comedie van Willy Ruys. Ondertussen hield ik de RONO wel gewoon aan, deed zes jaar lang de regie van de Stadskanaalster Operette Vereniging en zat tegelijkertijd ook nog een tijdje bij de revue van Herman Rinkel in Groningen. Hoe dat allemaal kon, vraag ik me nog wel eens af.

Bij de Radiostad Comedie hadden we een dubbele bezetting: Hans Veerman speelde in het Zuiden en ik in het Noorden. Als een van beiden niet kon reisde ik naar het Zuiden of hij naar het Noorden. Rooie Sien kon ik er dus naast doen: Hans Veerman moest dan gewoon voor mij invalen.

"Als ik onderwijzer was gebleven had ik een hekel aan mezelf gekregen."

(Foto: Sjors Visscher)

Soms was er geen tijd om te verkleeden tussen twee voorstellingen en dat moest dan maar in de trein. Het afschminken ook. Als je dan uitgerekend had wat je verdiend had en je trekt je onkosten van trein en taxi er van af, nou... Toen heb ik een keus gemaakt en gezegd: 'Ik hou Groningen maar aan met de RONO en hier en daar nog wat.'

Er gebeurde natuurlijk wel altijd wat. Joop Doderer moest iedere avond iemand te grazen nemen — Jaap Hoogstraten was heel vaak de pineut. Op 5 mei, van welk jaar weet ik niet meer, hadden we 's morgens twee voorstellingen gespeeld met het Jeugdtonaal in Stadskanaal, 's middags moesten we in Dieren twee maal een stuk spelen met een aantal invaliden en daarna moest ik nog eens een keer naar Haarlem met de trein. Dat was dus mijn vijfde voorstelling. En toen was het dus mijn beurt om door Doderer gepakt te worden. Ik vergeet daar om een bepaalde vraag te stellen. Normaliter speelt de tegenspeler daar op in, dat ontgaat het publiek. Maar Doderer deed dat dus niet. Voor mijn gevoel duurde het uren...

Ondertussen had ik het Amsterdams Jeugdtonaal ook nog overgenomen. Die mevrouw wilde er mee ophouden en ik heb er een bepaald bedrag voor betaald.

Dan hadden die jongens nog iets uitgedokterd: families die op campings een tent op moesten bouwen. Dat lukte wel eens, maar meestal lukte dat niet en dat was dan leuk. Misschien voor televisie — vooral als je weet dat er een stok te weinig is — maar niet voor radio. En daar moest ik dan heel enthousiast verslag over doen.

Begin juni 1978 hoorde ik dat ik niet ingedeeld was in het zomerschema. De hele zomer heb ik toen met Joris Stam gepraat over het nieuwe winterschema. En in oktober bleek dat ik daar ook niet in zat. Toen dacht ik: 'Nou mout ik moar's noar 't GAK.' En die instantie zei niet: 'Gak, Gak wat leuk', nee, ze zeiden: 'U bent te laat'. 'Hoezo', vroeg ik, 'staat er dan straf op dat ik mij drie maanden heb kunnen redden?' Nou ik was dus te laat voor de aanmelding. Sindsdien huppel ik dus min of meer werkloos rond. Ik doe hier en daar nog wat regiewerk en maak wat vertalingen, onder meer Horvaths 'Der jüngste Tag' voor De Voorziening dat in het Gronings 'Op Biesterboan' heet omdat iedereen in dat stuk het spoor bijster is. En Agatha Christie voor het Grunneger Volkstoneel.

Ik zou best nog wel weer een operette willen regisseren, maar dan op heel bepaalde voorwaarden. Strikte afspraken maken met het bestuur en met de dirigent over het tempo. Want mijn regie staat of valt met het tempo dat de dirigent aanhoudt. Wijlen Barth de Ridder zei eens: 'Wie zijn vader heeft vermoord en zijn moeder heeft vergeven is nog te goed om een operette te regisseren.' Wat ik ook graag zou willen is een groepje enthousiaste mensen vinden die in het Gronings 'Im weissen Rössl' zouden willen zingen en spelen. Dat kan alleen maar met enthousiastelingen, want er valt natuurlijk geen droog brood mee te verdienen. Je zou met twee bussen vol mensen op stap moeten — alleen die kosten al — en dat zou ik dan in openluchttheaters willen opvoeren. In het begin heb ik het wel eens zo gezegd: 'Ze hebben mie bie de radio bie 't grof voel zet, moar ik heb mie net nait metnemen loaten.' Nee, ik zou wel weer radio willen doen, maar niet bij de huidige Radio Noord! Nee!"